

Υπόθεση C-87/24**Σύνοψη αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

2 Φεβρουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Administratīvā apgabaltiesa (Λεττονία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

3 Ιανουαρίου 2024

Προσφεύγουσες:

AS Gaso

AS Conexus Baltic Grid

Καθής:

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Προσφυγές που άσκησαν οι επιχειρήσεις AS Gaso και AS Conexus Baltic (στο εξής: προσφεύγουσες) με αίτημα την ακύρωση της απόφασης του συμβουλίου της Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (ρυθμιστικής επιτροπής δημοσίων υπηρεσιών: στο εξής: ρυθμιστική αρχή), με την οποία καθορίζεται το (μέσο σταθμισμένο) ποσοστό απόδοσης κεφαλαίου (σε πραγματικές τιμές) για τον υπολογισμό (του σχεδίου) τιμολόγησης των υπηρεσιών δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, δικτύου διανομής και αποθήκευσης φυσικού αερίου, διότι, κατά την κρίση των προσφευγουσών, η ως άνω απόφαση πάσχει ουσιαστικά και τυπικά ελαττώματα, με αποτέλεσμα τον καθορισμό του ως άνω ποσοστού σε αδικαιολόγητα χαμηλό επίπεδο, γεγονός το οποίο καθιστά τις παρεχόμενες από τις προσφεύγουσες υπηρεσίες μη αποδοτικές.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει ερώτημα, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73/EK, προκειμένου να διευκρινισθεί κατά πόσον η ρυθμιστική αρχή, διά της αποφάσεώς της, με την οποία καθορίζεται το ποσοστό απόδοσης κεφαλαίου που πρέπει να χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των τιμών στον τομέα της προμήθειας φυσικού αερίου, οφείλει να παρέχει δέουσα αιτιολογία, ιδίως όσον αφορά τη συμβατότητα του εν λόγω ποσοστού με τους επιδιωκόμενους από το ενωσιακό δίκαιο στόχους. Επιπλέον, υποβάλλει ερώτημα ως προς το περιεχόμενο των εννοιών «κατάλληλα κίνητρα» και «κατάλληλη απόδοση» και ερωτά εάν, και με ποιον τρόπο, δύναται ή οφείλει η ρυθμιστική αρχή να εφαρμόσει, ολικώς ή μερικώς, τη μεθοδολογία και τις οικονομικές αρχές που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των συγκρίσιμων δεικτών σε περιπτώσεις επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στην ελεύθερη αγορά και να βασιστεί, ενδεχομένως, στην αξιολόγηση ενός τρίτου ανεξάρτητου φορέα.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Αντίκειται το άρθρο 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73/EK σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιβάλλει στη ρυθμιστική αρχή, κατά τον υπολογισμό των τιμών ή τον καθορισμό μεθόδων υπολογισμού, την υποχρέωση αιτιολόγησης του τρόπου με τον οποίον διασφαλίζεται η παροχή κατάλληλου κινήτρου στους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς και διανομής, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, προκειμένου να βελτιώνουν τις επιδόσεις, να προωθούν την ολοκλήρωση της αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν τις συναφείς δραστηριότητες έρευνας;
- 2) Είναι σύμφωνη με το άρθρο 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73/EK, ερμηνεία εθνικής ρύθμισης κατά την οποία διασφαλίζεται η παροχή κατάλληλων κινήτρων, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, προκειμένου να βελτιώνονται οι επιδόσεις, να προωθείται η ολοκλήρωση της αγοράς και η ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύονται οι συναφείς δραστηριότητες έρευνας, όταν η πληρωμή των τιμολογίων από τους χρήστες καλύπτει αποκλειστικά τις οικονομικά δικαιολογημένες δαπάνες της παροχής δημοσίων υπηρεσιών και διασφαλίζεται η απόδοση ενός ελάχιστου μόνον ποσού;
- 3) Είναι σύμφωνη με τους στόχους που ορίζει το άρθρο 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73/EK εθνική ρύθμιση, η οποία καθιερώνει μεν κατάλληλα κίνητρα, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, για να προωθείται η ολοκλήρωση της αγοράς και η ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύονται οι συναφείς δραστηριότητες έρευνας, αλλά δεν προβλέπει τη συνεκτίμηση παραδεδεγμένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα αρχών για τον καθορισμό του μέσου ποσοστού απόδοσης κεφαλαίου, οι οποίες εφαρμόζονται σε παρεμφερείς επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ελεύθερη αγορά;

- 4) Πρέπει να θεωρηθεί ότι, κατά την ερμηνεία της κατάλληλης απόδοσης των επενδύσεων, υπό την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού [(ΕΚ) 715/2009, και των κινήτρων για επενδύσεις, υπό την έννοια του άρθρου 41 της οδηγίας 2009/73, η ρυθμιστική αρχή πρέπει να χρησιμοποιεί ως κριτήριο την έννοια του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου (ΜΣΚΚ), η οποία χρησιμοποιείται στον χρηματοπιστωτικό τομέα, και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό του κόστους αυτού;
- 5) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ανωτέρω ερώτημα, δικαιούται η ρυθμιστική αρχή να παρεκκλίνει από τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στον χρηματοπιστωτικό τομέα κατά τον καθορισμό του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου και να προσαρμόζει το κόστος αυτό όπως κρίνει η ίδια σκόπιμο;
- 6) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ανωτέρω ερώτημα, δικαιούται η ρυθμιστική αρχή να προσαρμόζει το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου κατά τρόπον ώστε για τον υπολογισμό του να λαμβάνεται υπόψη πριμοδότηση ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης για την οποία λαμβάνεται ως κριτήριο το κόστος δανεισμού άλλων επιχειρήσεων στο πλαίσιο της αγοράς του κράτους μέλους;
- 7) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο ερώτημα, δικαιούται η ρυθμιστική αρχή να προσαρμόζει το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου κατά τρόπον ώστε να μην υποχρεούται να αποζημιώνει τον διαχειριστή δικτύου μεταφοράς ή αποθήκευσης φυσικού αερίου λόγω αύξησης του πληθωρισμού κατά την προηγούμενη περίοδο τιμολόγησης;
- 8) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πέμπτο ερώτημα, και σε περίπτωση που ο διαχειριστής του δικτύου δεν συμφωνεί με το ποσό του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου που προτείνεται από τη ρυθμιστική αρχή ή με τα στοιχεία στα οποία αυτή βασίζεται, οφείλει η ρυθμιστική αρχή, κατά τον καθορισμό του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου [ΜΣΚΚ], να απευθύνεται σε ανεξάρτητο τρίτο φορέα για την εκτίμηση του κατάλληλου ύψους του κόστους αυτού;
- 9) Αντίκειται στους στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ, η διαδικασία καθορισμού των τιμολογίων σύμφωνα με την οποία το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου καθορίζεται από τη ρυθμιστική αρχή και ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς ή αποθήκευσης φυσικού αερίου δεν δικαιούται να προσαρμόζει τον υπολογισμό αυτόν ανάλογα με τους εξατομικευμένους δείκτες της επιχείρησης του διαχειριστή του δικτύου;
- 10) Έχει το άρθρο 1, [πρώτη παράγραφος], στοιχείο β', του κανονισμού [(ΕΚ) 715/2009], σε συνδυασμό με τη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου, την έννοια ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8, καθώς και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, εφαρμόζονται στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου και στα τιμολόγια που καθορίζονται από τη ρυθμιστική αρχή, σε

περίπτωση που η πρόσβαση στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης υγροποιημένου φυσικού αερίου υπόκειται σε ρυθμίσεις;

Ενωσιακό δίκαιο

Οδηγία 2009/73/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάρτιση της οδηγίας 2003/55/EK (στο εξής: οδηγία· ΕΕ 2009, L 211, σ. 94): αιτιολογική σκέψη 35, άρθρα 32, παράγραφος 1, 33, παράγραφοι 1, 3 και 4, 40, στοιχείο στ' και 41, παράγραφοι 1 και 8.

Κανονισμός (ΕΚ) 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάρτιση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1775/2005 (στο εξής: κανονισμός· ΕΕ 2009, L 211, σ. 36): αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 και άρθρα 1 και 13, παράγραφος 1.

Νομολογία

Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 2022, Nord Stream 2 κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-348/20 P, EU:C:2022:548.

Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2022, MEKH και FGSZ κατά ACER, T-684/19 και T-704/19, EU:T:2022:138.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Latvijas Gāze, C-290/20, EU:C:2022:119.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των οδηγιών 2009/72 και 2009/73), C-718/18, EU:C:2021:662.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 2020, Επιτροπή κατά Βελγίου (Αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου), C-767/19, EU:C:2020:984.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Τέλη πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου), C-771/18, EU:C:2020:584.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi και Balgarska gazova asotsiatsia (C-5/19, EU:C:2020:343).

Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Δεκεμβρίου 2019, GRDF, C-236/18, EU:C:2019:1120.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, σκέψη 25.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 2015, E.ON Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189.

Διατάξεις του εθνικού δικαίου

Energētiskas likums (νόμος για την ενέργεια) (*Latvijas Vēstnesis*, αριθ. 273/275, της 22ας Σεπτεμβρίου 1998, ως ίσχυε στις 20 Αυγούστου 2020): άρθρα 15, 44, παράγραφος 8, και 85, παράγραφος 1.

Likums «Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem» (νόμος για τις ρυθμιστικές αρχές δημοσίων υπηρεσιών) (*Latvijas Vēstnesis*, αριθ. 394/395, της 7ης Νοεμβρίου 2020, ως ίσχυε στις 20 Αυγούστου 2020): άρθρα 2, παράγραφοι 2 και 4, 6, παράγραφοι 1 και 2, 7, παράγραφος 6, 9 και 20, παράγραφος 1.

Ministru kabineta 2009. gada 27. oktobra noteikumi Nr. 1227 «Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem» (διάταγμα αριθ. 1227 του Υπουργικού Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2009, με το οποίο θεσπίζονται οι διατάξεις περί ρυθμιζόμενων δημοσίων υπηρεσιών) (*Latvijas Vēstnesis*, αριθ. 172, της 29ης Οκτωβρίου 2009, ως ίσχυε στις 20 Αυγούστου 2020): παράγραφος 4.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2018. gada 13. augusta lēmums Nr. 1/23 «Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika» (απόφαση αριθ. 1/23 του Συμβουλίου της ρυθμιστικής επιτροπής δημοσίων υπηρεσιών, της 13ης Αυγούστου 2018, σχετικά με τη μεθοδολογία για τον υπολογισμό του κόστους απόδοσης κεφαλαίου) (*Latvijas Vēstnesis*, αριθ. 161, της 15ης Αυγούστου 2018· στο εξής: Μεθοδολογία), ως ίσχυε κατόπιν της τροποποίησης με την απόφαση αριθ. 1/12 του ανωτέρω οργάνου, της 22ας Αυγούστου 2019: παράγραφοι 3 έως 7 και 9.¹

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2020. gada 20. augusta lēmums Nr. 109 «Par kapitāla atdeves likmi dabasgāzes pārvades sistēmas, dabasgāzes sadales sistēmas un dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai» (απόφαση αριθ. 109 του συμβουλίου της ρυθμιστικής επιτροπής δημοσίων υπηρεσιών, της 20ής Αυγούστου 2020, σχετικά με το κόστος απόδοσης κεφαλαίου για τον υπολογισμό των τιμών των υπηρεσιών δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου και δικτύου διανομής φυσικού αερίου και αποθήκευσης φυσικού αερίου) (*Latvijas Vēstnesis*, αριθ. 164, της 26ης Αυγούστου 2020· στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση).

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας της κύριας δίκης

- 1 Οι προσφεύγουσες είναι πάροχοι δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της προμήθειας φυσικού αερίου στη Λεττονία και, συγκεκριμένα, η μεν AS Gaso είναι η (μοναδική) διαχειρίστρια επιχείρηση του δικτύου διανομής φυσικού αερίου, η δε

AS Conexus Baltic Grid είναι η (μοναδική) διαχειρίστρια επιχείρηση του δικτύου μεταφοράς και αποθήκευσης φυσικού αερίου.

- 2 Στις 20 Αυγούστου 2020, η ρυθμιστική αρχή υιοθέτησε την προσβαλλομένη απόφαση, με την οποία καθόρισε το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου, σε πραγματικές τιμές (με δύο μεταβλητές), το οποίο θα έπρεπε να εφαρμόζεται για τον υπολογισμό των τιμών των υπηρεσιών του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, του δικτύου διανομής φυσικού αερίου, καθώς και αποθήκευσης φυσικού αερίου, και θα ετίθετο σε ισχύ το 2021.
- 3 Σύμφωνα με το κόστος απόδοσης των ίδιων πόρων, όπως υπολογίσθηκε βάσει της παραγράφου 5 της Μεθοδολογίας, το κόστος απόδοσης κεφαλαίου, που προήλθε από δανειακή σύμβαση και υπολογίσθηκε βάσει της παραγράφου 7 της Μεθοδολογίας, το είδος του ισχύοντος εταιρικού φόρου, όπως επίσης και τον μέσο όρο των μεταβολών του δείκτη τιμών κατανάλωσης, που κατεγράφησαν στις επίσημες στατιστικές για τα προηγούμενα πέντε ημερολογιακά έτη, η ρυθμιστική αρχή καθόρισε το μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (σε πραγματικές τιμές) που εφαρμόζεται σε παρόχους που εμπίπτουν στην κατηγορία των πολύ μικρών ή μικρών επιχειρήσεων στο 4,37 %, ενώ, στην περίπτωση των παρόχων που εμπίπτουν στην κατηγορία των μεσαίων ή μεγαλύτερων επιχειρήσεων, στο 2,65 %.
- 4 Προς επίρρωση της προαναφερθείσας απόφασης, η ρυθμιστική αρχή ανέφερε ότι τα καθορισμένα κόστη απόδοσης κεφαλαίου προσαρμόζονταν στην κατάσταση των χρηματοπιστωτικών αγορών, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που σχετίζονται με την απόκτηση χρηματοδότησης, και ότι, συνεπώς, επέτρεπαν στον διαχειριστή του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, στον διαχειριστή του δικτύου διανομής φυσικού αερίου και στον διαχειριστή του δικτύου αποθήκευσης φυσικού αερίου να συνάπτουν δανειακές συμβάσεις, να επενδύουν στην ανανέωση και ανάπτυξη των δικτύων φυσικού αερίου και να επιτυγχάνουν εύλογη απόδοση, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δυνατότητα παροχής συνεχόμενων, αξιόπιστων και ποιοτικών δημοσίων υπηρεσιών για τους χρήστες, η τιμολόγηση (τιμές) των οποίων θα ανταποκρινόταν σε ένα οικονομικά αιτιολογημένο κόστος.
- 5 Λόγω της διαφωνίας τόσο με το περιεχόμενο της ως άνω απόφασης όσο και με την αιτιολογία, οι προσφεύγουσες άσκησαν προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της ενώπιον του Administratīvā apgabaltiesa (διοικητικού εφετείου).

Σύνοψη των κύριων επιχειρημάτων των διαδίκων της κύριας δίκης

- 6 Με την προσφυγή τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τους ακόλουθους ισχυρισμούς.
- 7 Κατά την άποψή τους, με τη θέσπιση κριτηρίων για τον υπολογισμό του ποσοστού απόδοσης κεφαλαίου, η ρυθμιστική αρχή υπέπεσε σε σοβαρά ουσιαστικά και τυπικά σφάλματα, και τούτο διότι το εφαρμοστέο κόστος

απόδοσης κεφαλαίου καθορίστηκε σε ανεπίτρεπτα χαμηλό επίπεδο, χωρίς να ληφθεί υπόψη το συμφέρον των ιδίων στον καθορισμό τιμών με κατάλληλη απόδοση. Υποστηρίζουν περαιτέρω ότι ο περιορισμός της αποδεκτής απόδοσης ενός παρόχου δημόσιας υπηρεσίας συνιστά κατάφωρη προσβολή του δικαιώματος των προσφευγουσών στην ιδιοκτησία.

- 8 Διατείνονται επιπλέον ότι η Μεθοδολογία (στην τροποποιημένη της εκδοχή) που υιοθετήθηκε από τη ρυθμιστική αρχή συνεπάγεται σημαντική διεύρυνση του περιεχομένου των κριτηρίων που προβλέπονται στη νομοθεσία, γεγονός το οποίο αποτελεί συμπεριφορά *ultra vires*, αλλά και προσβολή των αρχών της χρηστής διοίκησης, της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 9 Θεωρούν ότι η ρυθμιστική αρχή παρέβη την εκ του νόμου υποχρέωση αιτιολόγησης των πράξεών της.
- 10 Υποστηρίζουν δε ότι η ρυθμιστική αρχή δεν παρέθεσε τα γεγονότα που αποδείκνυαν την αναγκαιότητα λήψης μιας τέτοιας απόφασης και τεκμηρίωσε την απόφασή της σε εσφαλμένους και αναπόδεικτους ισχυρισμούς αναφορικά με τις εμπορικές δραστηριότητες των προσφευγουσών και των συναφών με αυτές δεικτών.
- 11 Πράγματι, κατά τη γνώμη τους, η ρυθμιστική αρχή, κατά παράβαση της αρχής απαγόρευσης αυθαίρετων συμπεριφορών, δεν εξέθεσε ούτε έλαβε δεόντως υπόψη αντικειμενικούς και λογικούς νομικούς ισχυρισμούς που προκύπτουν από τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, δεν πρόεβη στη δέουσα εκτίμηση των ισχυρισμών σχετικά με τη δυνατότητα τροποποίησης της μεθοδολογίας και δεν τεκμηρίωσε τα συμπεράσματά της σχετικά με τις παραμέτρους υπολογισμού του κόστους απόδοσης κεφαλαίου.
- 12 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η ρυθμιστική αρχή δεν αιτιολόγησε τα συμπεράσματά της σχετικά με τα μεταβλητά μεγέθη που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό (σε πραγματικές τιμές) του μέσου σταθμισμένου κόστους κεφαλαίου. Δεν εξήγησε γιατί δεν χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία σχετικά με την αποθήκευση φυσικού αερίου κατά τη συγκριτική αξιολόγηση του νέου κόστους απόδοσης κεφαλαίου και γιατί επιλέχθηκαν συγκεκριμένες τιμές για τη συγκριτική αξιολόγηση, ούτε, τέλος, πώς επιλέχθηκε το χρονικό διάστημα για το οποίο υπολογίστηκε το εθνικό ασφάλιστρο κινδύνου.
- 13 Κατά την άποψη των προσφευγουσών, το νέο κόστος απόδοσης κεφαλαίου που καθορίστηκε από τη ρυθμιστική αρχή συνεπάγεται υπέρμετρα επαχθείς συνέπειες για τη δυνατότητά τους να συμμορφώνονται με το καθήκον ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους και συμμετοχής τους στον σχεδιασμό, τη διασφάλιση και τη συντονισμένη και αποτελεσματική ανάπτυξη του ενεργειακού εφοδιασμού.
- 14 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο), τα κράτη μέλη υποχρεούνται, κατά τη θέσπιση της τιμολόγησης, να διασφαλίζουν την απόδοση των πραγματοποιούμενων επενδύσεων. Από την

οδηγία προκύπτει ότι η ρυθμιστική αρχή ενός κράτους μέλους υποχρεούται να ενισχύει την ανάπτυξη και τη λειτουργία της αγοράς φυσικού αερίου, παρέχοντας τα απαραίτητα επαρκή κίνητρα στους επενδυτές, προκειμένου να πραγματοποιούν τις αναγκαίες επενδύσεις στον τομέα των υποδομών. Ομοίως, οι διατάξεις του κανονισμού προβλέπουν την υποχρέωση των ρυθμιστικών αρχών να προβλέπουν, κατά τον καθορισμό των τιμών, την κατάλληλη απόδοση των πραγματοποιούμενων επενδύσεων.

- 15 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι δεν εισακούστηκαν πριν από τη λήψη της προσβαλλομένης απόφασης και ότι οι ισχυρισμοί και οι παρατηρήσεις τους δεν εξετάστηκαν· ως εκ τούτου, θεωρούν ότι δεν διασφαλίστηκε η συμμετοχή τους στον καθορισμό του νέου κόστους απόδοσης κεφαλαίου.
- 16 Κατά την άποψή τους, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν ευνοεί τον ανταγωνισμό ούτε την ανάπτυξη, γεγονός το οποίο προσκρούει στους στόχους της ρύθμισης που επιδιώκει ο νομοθέτης στον συγκεκριμένο τομέα.
- 17 Κατά συνέπεια, θεωρούν ότι τα σφάλματα από τα οποία πάσχει ο υπολογισμός του νέου κόστους απόδοσης κεφαλαίου είναι σοβαρά και καθιστούν ακατανόητο το σκεπτικό στο οποίο κατέληξε η ρυθμιστική αρχή με την προσβαλλόμενη απόφαση· η έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας περιορίζει τη δυνατότητα των προσφευγουσών να ασκήσουν με αποτελεσματικό τρόπο τα δικαιώματά τους άμυνας.
- 18 Από την πλευρά της, η ρυθμιστική αρχή ισχυρίζεται ότι η αποστολή της, κατά το άρθρο 20, παράγραφος 1, του νόμου για τις ρυθμιστικές αρχές δημοσίων υπηρεσιών, συνίσταται αποκλειστικά στην εγγύηση ότι η τιμολόγηση καλύπτει το οικονομικά δικαιολογημένο κόστος των δημοσίων υπηρεσιών (επιπλέον, το περιεχόμενο της τελευταίας έννοιας καθορίζεται κατά διακριτική ευχέρεια της ρυθμιστικής αρχής), όπως επίσης και να διασφαλίζει γενικώς την απόδοση. Θεωρεί ότι, επί της ουσίας, οι έννοιες αυτές δεν είναι συνδεδεμένες με τους στόχους του άρθρου 41, παράγραφος 8, της οδηγίας, ήτοι, την παροχή κατάλληλων κινήτρων, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, ώστε να βελτιώνουν τις επιδόσεις, να προωθούν την ολοκλήρωση της αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν τις συναφείς δραστηριότητες έρευνας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως περί προδικαστικής παραπομπής

- 19 Κατά το αιτούν δικαστήριο, στη διαφορά της κύριας δίκης τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις των άρθρων 40, στοιχείο στ', και 41, παράγραφος 8, της οδηγίας, όπως επίσης και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 αυτού. Οι εν λόγω διατάξεις να μεν θεσπίζουν το καθήκον των κρατών μελών να εγγυώνται την κατάλληλη απόδοση των πραγματοποιούμενων επενδύσεων, εντούτοις, το περιεχόμενό τους δεν διευκρινίζεται ούτε συγκεκριμενοποιείται επαρκώς. Τούτο εμποδίζει το αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί της ουσίας της υπό κρίση υπόθεσης.

- 20 Δεδομένου ότι ένας από τους στόχους της οδηγίας είναι η διασφάλιση επαρκών επενδύσεων για την ανάπτυξη των δικτύων, στην αιτιολογική σκέψη 35 και στο άρθρο 40, στοιχείο στ', γίνεται μνεία της υποχρέωσης των ρυθμιστικών αρχών των κρατών μελών να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και λειτουργία της αγοράς φυσικού αερίου, παρέχοντας στους επενδυτές επαρκή κίνητρα για την υλοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων.
- 21 Το δε άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού, προβλέπει ότι η ρυθμιστική αρχή καθορίζει τα τιμολόγια πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς που συμπεριλαμβάνουν κατάλληλη απόδοση των επενδύσεων. Οι τιμές πρέπει να διευκολύνουν τον ανταγωνισμό και το αποδοτικό εμπόριο φυσικού αερίου και να παρέχουν κίνητρα για την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη διαλειτουργικότητα των δικτύων μεταφοράς.
- 22 Οι τιμές αποτελούν ένα από τα εργαλεία των ρυθμιστικών αρχών για την προώθηση των επενδύσεων, ακόμη και μετά τον κατακερματισμό της επιχείρησης που αποτέλεσε τον πρώτο (ιστορικό) πάροχο φυσικού αερίου με κάθετη ολοκλήρωση (AS Latvijas Gāze). Όσον αφορά τη λειτουργία της αποθήκευσης, το άρθρο 41, παράγραφος 1, στοιχείο ιδ', της οδηγίας, αναθέτει στη ρυθμιστική αρχή το καθήκον να παρακολουθεί και να εξετάζει τους όρους πρόσβασης στην αποθήκευση, στα αποθέματα εντός αγωγών και σε άλλες βοηθητικές υπηρεσίες, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33. Το άρθρο 44, παράγραφος 8, του νόμου για την ενέργεια, ορίζει ότι η πρόσβαση στις υπόγειες εγκαταστάσεις αποθήκευσης αερίου οργανώνεται μέσω διαδικασίας η οποία ρυθμίζεται σύμφωνα με σταθερή τιμολόγηση βάσει των διαδικασιών που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του ως άνω νόμου. Κατά συνέπεια, η πρόσβαση στις υπόγειες εγκαταστάσεις αποθήκευσης αερίου πρέπει επίσης να αιτιολογείται από τεχνικές και οικονομικής απόψεως, όπερ σημαίνει ότι η ρυθμιστική αρχή οφείλει να επανεξετάζει τις τιμές που η ίδια εποπτεύει.
- 23 Στην υπό κρίση υπόθεση, η ρυθμιστική αρχή καθορίζει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, τις τιμές ή τις μεθόδους υπολογισμού τους, συμπεριλαμβανομένου του κόστους απόδοσης κεφαλαίου. Παρά το γεγονός ότι, από τις διατάξεις της οδηγίας και του κανονισμού προκύπτει ότι, με τον καθορισμό του ποσού που πρέπει να καταβληθεί για την πρόσβαση στο δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου, ή των τιμών, τα κράτη μέλη οφείλουν να συμπεριλαμβάνουν στον υπολογισμό των τιμών αυτών την κατάλληλη απόδοση των επενδύσεων, εντούτοις, οι διατάξεις αυτές δεν διευκρινίζουν το περιεχόμενο της έννοιας «κατάλληλη απόδοση των επενδύσεων».
- 24 Επομένως, δεν έχουν προβλεφθεί νόμιμα κριτήρια βάσει των οποίων η ρυθμιστική αρχή δύναται να καθορίσει κατά πόσον η απόδοση μπορεί να θεωρηθεί «κατάλληλη». Το αιτούν δικαστήριο δεν διαθέτει σαφείς οδηγίες προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσον η μέθοδος υπολογισμού για την αξιολόγηση της απόδοσης (ποσοστό απόδοσης κεφαλαίου) συμβαδίζει με το ενωσιακό δίκαιο.

- 25 Μέχρι σήμερα, το Δικαστήριο δεν έχει διευκρινίσει το περιεχόμενο της έννοιας «κατάλληλη απόδοση των επενδύσεων». Μολονότι η συναφής με την οδηγία και τον κανονισμό νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ενότητα «Νομολογία του Δικαστηρίου») παρέχει ερμηνεία του άρθρου 41 της οδηγίας, το Δικαστήριο δεν προέβη σε ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 8, της οδηγίας, σε καμία εκ των συγκεκριμένων υποθέσεων, για ζητήματα ουσίας ή νομικά, τα οποία να παρουσιάζουν ομοιότητες με την υπό κρίση υπόθεση.
- 26 Το Δικαστήριο μνημονεύει το καθήκον των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τους τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται ή πρόκειται να πραγματοποιηθούν, κατά τον καθορισμό των τιμολογίων πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς ή αποθήκευσης φυσικού αερίου [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (C-771/18, EU:C:2020:584)]. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν διευκρίνισε τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ληφθούν ακριβώς υπόψη κατά τον καθορισμό των τιμολογίων.
- 27 Από το άρθρο 1 του νόμου για τις Ρυθμιστικές Αρχές Δημοσίων Υπηρεσιών («ο παρών νόμος έχει ως αντικείμενο τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας συνεχόμενων, αξιόπιστων και ποιοτικών δημοσίων υπηρεσιών, των οποίων η τιμολόγηση (οι τιμές) ανταποκρίνεται σε οικονομικά δικαιολογημένες δαπάνες, όπως επίσης και την προώθηση της ανάπτυξης και του οικονομικά δικαιολογημένου ανταγωνισμού στους ρυθμιζόμενους τομείς, με την καθιέρωση διαδικασιών για τη ρύθμιση των δημοσίων υπηρεσιών και των εννόμων σχέσεων στο πλαίσιο της παροχής των υπηρεσιών αυτών») και από το άρθρο 20, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου («οι τιμές καθορίζονται σε επίπεδο τέτοιο ώστε η πληρωμή τους από τους χρήστες να καλύπτει οικονομικά δικαιολογημένες δαπάνες της δημόσιας υπηρεσίας και να εξασφαλίζει την απόδοση της υπηρεσίας αυτής, εκτός εάν η νομοθεσία στον συγκεκριμένο τομέα προβλέπει άλλες αρχές για τον καθορισμό των τιμών. Σε περίπτωση μεταβολής των παραγόντων που επηρεάζουν την τιμολόγηση, όπως, λόγου χάριν, η απόδοση, η ρυθμιστική αρχή δύναται να προτείνει αναθεώρηση των τιμών και να ζητήσει από τον πάροχο της δημόσιας υπηρεσίας να προσκομίσει, εντός ορισμένης προθεσμίας, σχέδιο τιμολόγησης με αιτιολόγηση των δαπανών που περιέχονται στα τιμολόγια»). Το αιτούν δικαστήριο καταλήγει ότι, κατά τη μεταφορά του άρθρου 41 της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη, ο Λεττονός νομοθέτης δεν υιοθέτησε την προτεινόμενη από το συγκεκριμένο άρθρο διατύπωση. Ο νόμος για τις ρυθμιστικές αρχές των δημοσίων υπηρεσιών δεν περιλαμβάνει κανέναν κανόνα δικαίου, που να προσαρμόζεται στις διατάξεις των άρθρων 40 (γενικοί στόχοι της ρυθμιστικής αρχής) και 41 (καθήκοντα και υποχρεώσεις της ρυθμιστικής αρχής) της οδηγίας.
- 28 Κατόπιν αξιολόγησης της συμβατότητας των στόχων του άρθρου 20, παράγραφος 1, του νόμου για τις ρυθμιστικές αρχές των δημοσίων υπηρεσιών, με τους προβλεπόμενους από το άρθρο 41, παράγραφος 8, της οδηγίας, το αιτούν δικαστήριο καταλήγει ότι οι στόχοι της οδηγίας είναι ευρύτεροι και ότι, περαιτέρω, είναι πιθανό η διάταξη του προαναφερθέντος νόμου, δυνάμει της οποίας η ρυθμιστική αρχή υιοθέτησε τον εφαρμοστέο, στην υπό κρίση υπόθεση,

κανόνα δικαίου, να μην καλύπτει όλους τους στόχους του ενωσιακού δικαίου που σχετίζονται με το δικαίωμα των ρυθμιζόμενων παρόχων δημοσίων υπηρεσιών στην παροχή, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, κατάλληλων κινήτρων.

- 29 Κατά συνέπεια, συντρέχει βάσιμος λόγος για την υποβολή ερωτήματος ενώπιον του Δικαστηρίου ως προς τη μεταφορά των ως άνω διατάξεων της οδηγίας στο λεττονικό δίκαιο.
- 30 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού, ορίζει ότι οι στόχοι που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου αυτού περιλαμβάνουν τον καθορισμό εναρμονισμένων αρχών για την τιμολόγηση, ή τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την τιμολόγηση, για την πρόσβαση στο δίκτυο, όχι όμως για τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης, για τη δημιουργία υπηρεσιών πρόσβασης τρίτων και εναρμονισμένων αρχών για την κατανομή της δυναμικότητας και τη διαχείριση της συμφόρησης, για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαφάνειας, για τους κανόνες εξισορρόπησης και τα τέλη για τη διαταραχή της ισορροπίας και τη διευκόλυνση της εμπορίας δυναμικότητας. Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο κανονισμός τυγχάνει εφαρμοστέος ως προς τον καθορισμό των αρχών ή των μεθόδων υπολογισμού των τιμολογίων πρόσβασης, όσον αφορά το δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου, όχι όμως ως προς τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης.
- 31 Σύμφωνα με το άρθρο 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού, ο κανονισμός αυτός ισχύει μόνον για τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης που εμπίπτουν στο άρθρο 33, παράγραφοι 3 ή 4, της οδηγίας. Το άρθρο 33, παράγραφος 1, της οδηγίας, προβλέπει ότι οι διαδικασίες των παραγράφων 3 και 4, του ίδιου άρθρου σχετικά με τις υπηρεσίες αποθήκευσης δεν είναι υποχρεωτικές, αλλά εφαρμόζονται όταν είναι τεχνικώς και/ή οικονομικώς αναγκαίο για την παροχή αποτελεσματικής πρόσβασης στο δίκτυο προμήθειας των πελατών, όπως επίσης και για την οργάνωση της πρόσβασης σε βοηθητικές υπηρεσίες.
- 32 Το αιτούν δικαστήριο καταλήγει ότι, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της οδηγίας και των υποχρεώσεων των κρατών μελών, το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού –το οποίο αφορά τις τιμές ή τις μεθόδους υπολογισμού, από τους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς, που έχουν εγκριθεί από τις ρυθμιστικές αρχές δυνάμει του άρθρου 41, παράγραφος 6, της οδηγίας, καθώς επίσης και τα τιμολόγια που έχουν δημοσιευθεί δυνάμει του άρθρου 32, παράγραφος 1, της οδηγίας– και, επομένως, και ο όρος «κατάλληλη απόδοση» που περιλαμβάνεται σε αυτό, αναφέρονται αποκλειστικά στα τιμολόγια που εφαρμόζονται στις υπηρεσίες των δικτύων μεταφοράς φυσικού αερίου και όχι στις υπηρεσίες αποθήκευσης φυσικού αερίου. Τα δε κριτήρια που μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 του κανονισμού, σχετικά με τα τιμολόγια πρόσβασης στα δίκτυα, επίσης δεν τυγχάνουν εφαρμογής στις υπηρεσίες αποθήκευσης.
- 33 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχουν βάσιμοι λόγοι για την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο, όσον αφορά την ερμηνεία των συγκεκριμένων διατάξεων.

- 34 Επικαλούμενο τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το παραδεκτό των αιτήσεων προδικαστικών αποφάσεων [βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Caroda Import-Export (C-354/14, EU:C:2015:658), σκέψη25], σύμφωνα με την οποία το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση [προδικαστικής απόφασεως] μόνον όταν προκύπτει ότι η αιτούμενη ερμηνεία δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβάλλονται, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι η ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας και του κανονισμού που μνημονεύονται εν προκειμένω συνδέεται στενά με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία της κύριας δίκης. Προκειμένου να αποφανθεί επί της κύριας δίκης, είναι απαραίτητη η παροχή διευκρινίσεων εκ μέρους του Δικαστηρίου, ώστε να διασκεδασθεί οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία ως προς την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του ενωσιακού δικαίου.
- 35 Πράγματι, είναι αναγκαία η υποβολή ερωτήματος αναφορικά με τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμοστούν, αφενός, για την εκτίμηση των όρων «κατάλληλη απόδοση» και «κατάλληλο κίνητρο», που διαλαμβάνονται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8, του κανονισμού, όπως επίσης και στα άρθρα 40, στοιχείο στ' και 41, παράγραφος 8, της οδηγίας και, αφετέρου, για την ορθή ερμηνεία των εννοιών αυτών, εντός των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης. Οι απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα θα επιτρέψουν στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει, κατά την εξέταση της ουσίας της υπόθεσης, εάν η προσβαλλομένη απόφαση, που υιοθετήθηκε βάσει της Μεθοδολογίας και αφορά τον υπολογισμό του νέου κόστους απόδοσης κεφαλαίου, όπως και η Μεθοδολογία αυτή καθεαυτή, συμβαδίζουν με τη βάση του ενωσιακού δικαίου υποχρέωση του κράτους μέλους να περιλαμβάνει στον υπολογισμό αυτόν την παράμετρο της κατάλληλης απόδοσης των επενδύσεων.